

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองมีอิสระในการบริหารงานตามภารกิจให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย อำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะ โดยให้รัฐบาลทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กำกับดูแลช่วยเหลือให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นการบริหารงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าที่จะเน้นปัจจัยนำเข้ากระบวนการ ให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในการตัดสินใจ และพร้อมที่จะถูกตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบได้ตลอดเวลา ให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ความโปร่งใสในการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นการแสดงออกซึ่งให้ได้มาตามข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความคิดเห็น ปฏิติกริยา ความพึงพอใจ และการตอบสนอง ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างสนับสนุนตลอดจนแสดงถึงความรับผิดชอบระหว่างประชาชนกับรัฐบาล หรือตัวแทนของประชาชนที่ทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นักวิชาการทางรัฐศาสตร์บางกลุ่มจึงถือว่าการพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองจึงขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2546 : 371)

จากการศึกษาของ เลสเตอร์ มิลบาร์ธ (Lester Milbarth, 1965: 20 ; อ้างถึงในสมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2546 : 384) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ผู้ดูหรือผู้ชม เป็นกลุ่มผู้ที่สนใจติดตามการเมืองซึ่งเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ได้แก่ การรับทราบข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้ง ผู้ที่ตนสนับสนุน และการสวมเสื้อหรือการติดสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงการสนับสนุน

2. ผู้ที่อยู่ระหว่างกลุ่มที่สนใจติดตามทางการเมือง และกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลาง ได้แก่ การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง และการร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง

3. ขุนศึกหรือนักการเมือง เป็นกลุ่มที่ต้องการเข้าไปต่อสู้อหรือมีบทบาททางการเมืองโดยตรง ซึ่งเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ได้แก่ การร่วมรณรงค์ทางการเมือง การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมืองการร่วมประชุมแกนนำของพรรค การร่วมระดมทุน การเสนอตัวเป็นคู่แข่งขั้นทางการเมือง และการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และจากการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้น (Milbrath. 1970 : 18-19 ; Mciver and Carmines. 1980 : 112-114 ; อ้างถึงใน วสันต์ สุวรรณ. 2547 : 61) ได้ยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา ตลอดจนกำลัง หรือพลังงาน ที่ทุ่มเทลงไป หรืออื่น ๆ ในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมใดที่ปัจเจกบุคคลได้ทุ่มเทให้อย่างมาก มีการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรมาก ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ

โดยได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่ำ กล่าวคือ ถ้ากิจกรรมใดใช้ทรัพยากรและความตั้งใจมากก็ถือว่าเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูง กิจกรรมใดใช้ทรัพยากรและความตั้งใจพอสมควรหรือปานกลางก็ถือว่าเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับกลางหรือปานกลาง และท้ายที่สุด ถ้ากิจกรรมใดใช้ทรัพยากรและความตั้งใจน้อย ก็ถือว่าเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำ เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ใช้เวลาไม่มากนักตลอดจนความตั้งใจก็ใช้ไม่มากเมื่อเทียบกับการเข้าร่วมฟังประชุมสภาขององค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งใช้เวลาและความตั้งใจสูงกว่า แต่การเข้าร่วมฟังประชุมสภาขององค์กรปกครองท้องถิ่น หากเทียบกับการลงสมัครรับเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นก็ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่า ดังนั้น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองระดับต่ำ การเข้าร่วมฟังประชุมสภาขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง และการลงสมัครรับเลือกตั้งจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง

เทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลห้วยหลวง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2551 มีจำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลจำนวน 9 หมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูงและราบลุ่มบางส่วนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าเสื่อมโทรม) สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย มีป่าธรรมชาติ คือป่าเขาและป่าประดู่ พื้นที่ราบสูงอยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งเป็นที่ราบสูงและราบลุ่มบางส่วนเกษตรกรใช้ทำนา ส่วนทางค้ำทิศตะวันออกเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยสงคราม และมีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก พื้นที่ตำบลมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 160-180 เมตร จะเห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยหลวงประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ หลักฤดูเก็บเกี่ยวประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยหลวงบางส่วนก็จะไปรับจ้างทำงานต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่

จากการที่ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการประชุมสภาเทศบาลมีประชาชนเข้าร่วมรับฟังน้อยทั้งที่สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยหลวงนั้นตั้งอยู่ในเขตชุมชนหมู่บ้าน และก่อนจะประชุมทุกครั้ง ทางเทศบาลได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเพื่อให้ประชาชนทราบ และจากสถิติการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2551 ที่ผ่านมาพบข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งคือมีประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มากนัก ประมาณร้อยละ 61.97 ของประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (เทศบาลตำบลห้วยหลวง. 2552 : 10) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องใช้เวลาหาเลี้ยงชีพจึงทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

จากเหตุผลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวงว่าอยู่ในระดับใด และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไรบ้าง เพื่อนำไปเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมให้ประชาชน ในพื้นที่มีจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวงและชุมชนท้องถิ่นอื่นต่อไป

คำถามการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำแนกตามหมู่บ้านอยู่ในระดับใด
3. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำแนกตามหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งเน้นที่จะศึกษา ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร โดยการศึกษาจากแนวคิดของ มิลเบรธ (Milbrath. 1965 : 20 ; อ้างถึงใน สมบัติ ธีรวงศ์. 2546 : 384) และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาประเด็นของในแต่ละด้านที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรับทราบข่าวสารทางการเมือง
2. ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง
3. ด้านการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง

4. ด้านการชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน

5. ด้านการแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำนวน 5,260 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำนวน 372 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของยามานะ (Yamane) (บุญธรรม กิจปริคาปริศุทธิ์. 2540 : 71-72)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 9 หมู่บ้าน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เมษายน 2554 - สิงหาคม 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเมือง หรือรัฐบาลในระดับชาติและท้องถิ่น และอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม

ในการศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของ เลสเทอร์ มิลเบรธ (Milbrath, 1965 : 18-20 ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2546 : 385-389) ใน 5 ด้านดังนี้

1. การรับทราบข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทางสื่อประชาสัมพันธ์หรือกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การปราศรัยของผู้สมัคร ป้ายประชาสัมพันธ์ ติดเบอร์ของผู้สมัคร ใบปลิวของผู้สมัคร และรถประชาสัมพันธ์ของผู้สมัคร

2. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีการติดตามสอบถามถึงคุณสมบัติของผู้สมัครหรือพรรค การเมือง การติดตามสอบถามถึงหน่วยเลือกตั้ง ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการไปใช้ สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการสอบถามถึง ผลการเลือกตั้ง และเฝ้าดูการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3. การพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติของนักการเมือง ความประพฤติของนักการเมือง การบริหารงานของนักการเมือง การซื้อสิทธิขายเสียง และ การประชุมสภา

4. การชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีการพูดถึงคุณสมบัติที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการพูดถึงผลงานที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการพูดถึงนโยบายที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ และการให้สิ่งของแก่ผู้อื่น

5. การแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน เขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีการสวมเสื้อติดสติ๊กเกอร์ ที่มีชื่อรูป หรือหมายเลขของผู้ที่ตน สนับสนุนอย่างเปิดเผย เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ว่าเป็นผู้สนับสนุน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประโยชน์การศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลห้วยหลวง เมื่อจำแนกตามหมู่บ้านเพื่อนำผลการศึกษารั้งนี้ไปนำเสนอต่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ต่อไป

2. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง เพื่อนำผลจากการศึกษารั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง และชุมชน ท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป